

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський державний екологічний університет

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні групи забезпечення
спеціальності

від «14» 09 2023 року

протокол № 1

Голова групи: Чугай А. В.

УЗГОДЖЕНО

Декан природоохоронного факультету

Чугай А. В.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

Екологічна економіка

(назва навчальної дисципліни)

101 «Екологія»

(шифр та назва спеціальності)

«Організація еколого-туристичної діяльності»

(назва освітньої програми)

бакалаврський

денна

(рівень вищої освіти)

(форма навчання)

4

8

3/90

залік

(рік навчання)

(семестр навчання)

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

(форма контролю)

кафедра економіки природокористування

(кафедра)

Одеса, 2023

Автор: Арестов С. В., к.е.н., доц. кафедри економіки природокористування
(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Поточна редакція розглянута на засіданні кафедри економіки природокористування від «21» серпня 2023р., протокол № 1.

Викладачі: лекційні заняття: Арестов С. В., к.е.н., доц.
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

практичні заняття: Арестов С. В., к.е.н., доц.
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Перелік попередніх редакцій

Прізвища та ініціали авторів	Дата, № протоколу	Дата набуття чинності

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Метою вивчення дисципліни «Екологічна економіка » є формування екологічно обґрунтованих пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства і пошук найбільш ефективних шляхів досягнення поставлених цілей.
Компетентність	Здатність розраховувати еколого-економічний збиток, розраховувати екологічну ціну товарів та послуг, провести еколого-економічну оцінку природних ресурсів та змін стану середовища..
Результат навчання	Розуміти принципи, процеси в технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна). Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
Базові знання	- мета, об'єкт, предмет і завдання аналізу діяльності господарювання туристичної галузі; -екологізація економіки; -стадії та рівень екологізації; - відтворення екологічного попиту; - відтворення екологічно орієнтованої виробничої основи.
Базові вміння	Вміти розраховувати еколого-економічний збиток, розраховувати екологічну ціну товарів та послуг, провести еколого-економічну оцінку природних ресурсів та змін стану середовища
Базові навички	Здійснювати оцінку ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних цільових екологічних програм.
Пов'язані ссиллабуси	
Попередня дисципліна	
Наступна дисципліна	
Кількість годин	лекції: 27 практичні заняття: 18 самостійна робота студентів: 45

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л1	Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля.		
	Тема 1. Еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі.	6	3
	Тема 2. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів.	7	4
	Тема 3. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок.	7	4
	Тема 4. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм	7	4
Разом:		27	20

Консультації:

Викладач: Арестов Сергій Вікторович.
Аудиторія 308 (НЛК №2).

2.2 Практичні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П1	Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля.		
	Тема 1. Еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі.	4	3
	Тема 2. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів.	4	4
	Тема 3. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок.	5	4
	Тема 4. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм	5	4
			5
Підготовка до залікової КР:			5
Разом:		18	25

Консультації:

Викладач: Арестов Сергій Вікторович.

Аудиторія 308 (НЛК №2)

2.3 Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л1	Підготовка до лекційних занять	15	2 тиждень
	Підготовка до модульної контрольної Роботи (<i>є обов'язковою</i>)	5	8 тиждень
ЗМ-П1	Підготовка до усного опитування	15	2 тиждень
	Підготовка до модульної контрольної роботи (<i>є обов'язковою</i>)	5	8 тиждень
Підготовка до заліку	Підготовка до залікової КР (<i>є обов'язковою</i>)	5	8-9 тиждень
Разом:		45	

1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1.

Максимальна сума балів за ЗМ-Л1-25.

Модуль складається з:

-оцінки результатів усного опитування під час лекцій (максимум 10 питань), яка *є обов'язковою*.

За кожну усну відповідь на лекційному занятті студент отримує 1 бал, тобто загалом: $10 * 1 \text{ бал} = 10 \text{ бал.}$;

-результатів проведення модульної контрольної роботи (КР-1, максимум 40 балів), яка складається з 10 питань і *є обов'язковою*, правильна відповідь на кожне з тестових завдань оцінюється в 4 бали.

Розподіл балів за лекційними змістовними модулями

Змістовний модуль	Форма контролю	Максимальна сума балів (обов'язкова + необов'язкова)
ЗМ-Л1	усне опитування, модульна контрольна робота	10+40
Всього		50

2. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-П1.

Максимальна сума балів за ЗМ-П1-50.

Модуль складається з:

-оцінки результатів усного опитування під час практичних занять (максимум 10 запитань), яка є *необов'язковою*.

За кожну усну відповідь на практичному занятті студент отримує 1 бал, тобто загалом: $10 * 1\text{бал} = 10 \text{ бал.}$;

-результатів проведення модульної контрольної роботи (КР-1, максимум 40 балів), яка складається з 10 питань і є *обов'язковою*, правильна відповідь на кожне з тестових завдань оцінюється в 4 бал.

3. Методика проведення та оцінювання підсумкового заходу.

Поточна та підсумкова оцінка рівня знань студентів здійснюється за модульною накопичувальною системою. Семестровою формою контролю рівня знань студентів є залік.

наприкінці семестру студент отримує інтегральну оцінку з дисципліни за відповідною шкалою. Студент вважається допущеним до підсумкового семестрового контролю, якщо він виконав всі види робіт, передбачені силлабусом дисципліни і набрав за модульною системою суму балів *не менше 20 балів за теоретичну частину та не менше 20 балів за практичну частину*.

Інтегральна оцінка по дисципліні, яка закінчується заліком, розраховується за формулою:

$$B = 0,75 \times OZ + 0,25 \times OZKP,$$

де *OZ* – кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) за змістовними модулями, *OZKP* – кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) залікової контрольної роботи.

Залікова контрольна робота складається з 20 тестових завдань закритого типу з множинним вибором. Максимальна оцінка за виконання залікової контрольної роботи дорівнює 100 балам (100%).

Використовуються наступні критерії оцінювання знань з дисципліни:

$\geq 60\%$ - зараховано; $\leq 60\%$ - не зараховано.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основною формою одержання необхідних знань та вмінь з будь-якої

навчальної дисципліни є самостійна робота студента. Вона складається з наступних елементів:

- вивчення певних розділів теоретичного матеріалу по підручниках та методичній літературі, перелік якої наведено раніш;
- самоперевірка у формі відповіді на контрольні питання до кожної теми з програми дисципліни;
- розв'язання типових завдань за темами практичних занять, виконання контрольної роботи.

Студент повинен вивчити всі приклади рішень типових завдань, відповіді на всі питання для самоконтролю, вирішити всі завдання для самостійної роботи.

3.1. Модуль ЗМ-Л1 «Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля».[1]

3.1.1. Повчання

Самостійна робота студента денної форми навчання щодо вивчення ЗМ-Л1 передбачає усне опитування під час лекційних занять (необов'язкове); підготовку до контрольної роботи КР1 (обов'язкове).

Підготовка до усного опитування за темами лекційних модулів дисципліни передбачає опрацювання лекційного матеріалу, вивчення основного і, за бажанням, додаткового навчально-методичного забезпечення зі списку літератури, та перевірку знань шляхом виконання студентами контрольної роботи КР1.

Після вивчення змістовного модуля ЗМ-Л1, за допомогою навчально-методичного забезпечення студент має оволодіти такими *знаннями*: еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм

3.1.2. Питання для самоконтролю

1 Охарактеризуйте еколого-економічні оцінки, їх функції?

2. Що таке еколого-економічні ставки? Для чого вони служать?
3. Охарактеризуйте економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів.
4. Яке місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі?
5. На які групи можуть бути умовно диференційовані економічні інструменти?. Дайте характеристику цих груп.
6. Дайте визначення і характеристику функцій ціни за ресурс.
7. Дайте визначення і характеристику функцій економічних вигод.
8. Дайте визначення і характеристику функцій перерозподільних платежів(виплат)?

3.2. Модуль ЗМ-П1 «Еколого-економічні показники : оцінки та ставки у системі товарно-грошових відносин. методичні підходи до економічної оцінки природних факторів. оцінки природних ресурсів та оцінки якості довкілля».[1]

3.2.1. Повчання

Самостійна робота студента денної форми навчання щодо вивчення ЗМ-П1 передбачає усне опитування під час практичних занять (необов'язкове); підготовку до контрольної роботи КР1 (обов'язкове).

Після виконання ЗМ-П1 студент повинен *вміти*: проводити еколого-економічні оцінки, їх функції, еколого-економічні ставки, економічні відносини між основними суб'єктами господарювання щодо використання природних факторів, місце і роль економічних інструментів в економічному механізмі. Витратний підхід до економічної оцінки природних факторів, результативний підхід до економічної оцінки природних факторів, групи економічних оцінок природних факторів. Оцінка економічного збитку від порушення середовища. облік факторів часу і невизначеності при проведенні еколого-економічних оцінок. Визначення економічного збитку від порушення довкілля, фактори невизначеності еколого-економічних оцінок. Методичні підходи щодо оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм

Питання для самоконтролю

1. Що називається економічним збитком від порушення довкілля?
2. Які ви знаєте фактори, що формують величину еколого-економічного збитку?
3. Які ви знаєте фактори невизначеності еколого-економічних оцінок?

4. Як розраховується загальний економічний збиток від впливу на природні комплекси господарської діяльності?

5. Які ви знаєте показники навантаження на навколишнє природне середовище?

6. За якими індексами здійснюється оцінка ефективності виконання програми?

7. Дайте визначення поняттю «показники навантаження на навколишнє середовище».

8. Дайте визначення поняттю «показники стану довкілля».

9. На які типи розподіляють показники природоохоронного ефекту реалізації екологічних завдань?

4. Питання до заходів поточного, підсумкового та семестрового контролю.

4.1. тестові завдання до модульної контрольної роботи ЗМ-Л1.

1. Головна функція, яку виконують еколого-економічні оцінки-це: [1]-С.6
2. Складовою економічного механізму природокористування не являється: [1]-С.6
3. Еколого-економічні оцінки – це: [1]-С.8
4. Ключовою компонентою системи відтворення мотивів екологізації є: [1]-С.9
5. Рівень екологізації не може бути визначений за такими показниками як: [1]-С.12
6. Напрямом процесів екодеструктивного впливу є: [1]-С.13
7. Необхідною умовою переходу до сталого розвитку є: [1]-С.13
8. Об'єктивною необхідністю суспільного виробництва в сучасних умовах стає: [1]-С.14
9. Принцип «забруднювач сплачує» полягає в тому, що: [1]-С.11
10. Природний фактор - це: [1]-С.17
11. Екологізація економіки – це: [1]-С.15
12. Інтегральний екодеструктивний вплив – це: [1]-С.12
13. Екологізація здійснюється через: [1]-С.13
14. Функціями екологізації, що розкривають її сутність, є: [1]-С.16
15. Відтворювальна функція екологізації – це: [1]-С.18
16. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15
17. Соціально-екологічна функція екологізації – це: [1]-С.12
18. Критерієм соціально-економічної ефективності екологізації є: [1]-С.14
19. Природоохоронна діяльність – це: [1]-С.16
20. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15

4.2. Тестові завдання до модульної контрольної роботи ЗМ-П1.

1. Як оцінюють природні фактори виробник і споживач [1]-С.9
2. У чому подібність і відмінність між економічними оцінками ресурсів і середовища [1]-С.19
3. Яким чином можна оцінити у вартісній формі зміну фізіологічних, соціальних і екологічних функцій природи [1]-С.11
4. Що називається економічним збитком від порушення довкілля [1]-С.10
5. Які ви знаєте фактори, що формують величину еколого-економічного збитку [1]-С.12
6. Які ви знаєте фактори невизначеності еколого-економічних оцінок [1]-С.13
7. Як розраховується загальний економічний збиток від впливу на природні комплекси господарської діяльності [1]-С.15
8. Показники навантаження на навколишнє природне середовище [1]-С.13
9. За якими індексами здійснюється оцінка ефективності виконання програми [1]-С.17
10. На які типи розподіляють показники природоохоронного ефекту реалізації екологічних завдань [1]-С.14

4.3. Тестові завдання до залікової контрольної роботи

1. Головна функція, яку виконують еколого-економічні оцінки-це: [1]-С.6
2. Складовою економічного механізму природокористування не являється: [1]-С.6
3. Еколого-економічні оцінки – це: [1]-С.8
4. Ключовою компонентою системи відтворення мотивів екологізації є: [1]-С.9
5. Рівень екологізації не може бути визначений за такими показниками як: [1]-С.12
6. Напрямом процесів екодеструктивного впливу є: [1]-С.13
7. Необхідною умовою переходу до сталого розвитку є: [1]-С.13
8. Об'єктивною необхідністю суспільного виробництва в сучасних умовах стає: [1]-С.14
9. Принцип «забруднювач сплачує» полягає в тому, що: [1]-С.11
10. Природний фактор - це: [1]-С.17
11. Екологізація економіки – це: [1]-С.15
12. Інтегральний екодеструктивний вплив – це: [1]-С.12
13. Екологізація здійснюється через: [1]-С.13
14. Функціями екологізації, що розкривають її сутність, є: [1]-С.16
15. Відтворювальна функція екологізації – це: [1]-С.18
16. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15

17. Соціально-екологічна функція екологізації – це: [1]-С.12
18. Критерієм соціально-економічної ефективності екологізації є: [1]-С.14
19. Природоохоронна діяльність – це: [1]-С.16
20. Просторова функція екологізації – це: [1]-С.15
21. Як оцінюють природні фактори виробник і споживач [1]-С.9
22. У чому подібність і відмінність між економічними оцінками ресурсів і середовища [1]-С.19
23. Яким чином можна оцінити у вартісній формі зміну фізіологічних, соціальних і екологічних функцій природи [1]-С.11
24. Що називається економічним збитком від порушення довкілля [1]-С.10
25. Які ви знаєте фактори, що формують величину еколого-економічного збитку [1]-С.12
26. Які ви знаєте фактори невизначеності еколого-економічних оцінок [1]-С.13
27. Як розраховується загальний економічний збиток від впливу на природні комплекси господарської діяльності[1]-С.15
28. Показники навантаження на навколишнє природне середовище[1]-С.13
29. За якими індексами здійснюється оцінка ефективності виконання програми [1]-С.17
30. На які типи розподіляють показники природоохоронного ефекту реалізації екологічних завдань [1]-С.14

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна

1. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : Підручник. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006 - 367 с.
2. Екологічний аудит : Посібник з екологічного менеджменту і економічного аудиту/Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Навроцький В.М. та ін.- К.: Символ – Т, 1997. – 221с.
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : Навч. посіб. – Чернівці : Зелена Буковина, - 312 с.
4. Калитюк В.А. Рекреаційно-туристичний комплекс в умовах ринку. – Львів, 1999. – 162 с.
5. www.library-odeku.16mb.com
6. Репозиторій ОДЕКУ: <http://eprints.library.odeku.edu.ua>

Додаткова

7. Буркинський Б.В., Стапанов В.М., Харичков С.К. Природопользование: Основы экономико-экологической теории. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 1999. – 350с.

8. Галушкіна Т.П. Экономические инструменты экологического менеджмента (теория та практика). – Одесса:ИПРЭЭИ НАНУУкраины, 2000. – 280с.
9. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Законодавство України про екологію. – К.: КНТ, 2004. – с.4-44.
10. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002.- № 3. – С.26-37.
11. Заповідники і національні природні парки України — Вища школа, 1999. – 232 с.
12. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення: Довідник. – К.: Омега – Л., 1999.
13. Журнали: «Економіка України», «Регіональна економіка», «Фінанси України», «Економіст», «Вопросы экономики».